

مسائل کاربردی ترجمه‌ی شفاهی

تألیف:

دکتر عباس امام

استادیار گروه زبان انگلیسی

(دانشگاه شهید چمران اهواز)

مسائل کاربردی ترجمه شفاهی.

مؤلف: دکتر عباس امام.

اعضای شورای کمیسیون تخصصی علوم انسانی، اجتماعی و هنر: دکتر منیجه شهنی بیلاقی، دکتر معصومه باقری، دکتر حسین اقالی جنت‌مکان، دکتر غلامرضا حیدری، دکتر فریده عصاره، دکتر پروانه سفیع‌نیا، دکتر مسعود نیک‌بخت، دکتر مینا شمخی، دکتر عبدالحسین رضائی‌زاد، دکتر پروین کلی‌زاده، دکتر علیرضا جلیلی‌فر، مهندس حسین جلودار.

ویراستار علمی: دکتر عبدالمجید حیاتی.

ویراستار ادبی: دکتر ولی‌الله ظفری.

ناشر: دانشگاه شهید چمران اهواز.

چاپ اول: ۱۳۹۲

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی چاپ و صحافی: اداره چاپ و انتشارات دانشگاه شهید چمران اهواز.

اسامی و نام خانوادگی	امام، عباس، ۱۳۳۸ -
موضوع	مسائل کاربردی ترجمه شفاهی / تالیف عباس امام.
موضوع	اهواز: دانشگاه شهید چمران، ۱۳۹۲.
موضوع	و، ۱۴۵ ص: جدول.
موضوع	انتشارات دانشگاه شهید چمران اهواز: ۶۲۳.
موضوع	۹۷۸-۶۰۰-۱۴۱-۱۱۶۱
موضوع	وضعیت فرهنگی
موضوع	یادداشت
موضوع	کتاب
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	شناسه افزوده
موضوع	رده بندی کنگره
موضوع	۲۳۰۶ / ۵ ۱۳۹۲
موضوع	رده بندی دیویی
موضوع	۲۱۸ / ۰۳
موضوع	شماره کتابشناسی ملی
موضوع	۳۱۸۶۷۵۰

محل های فروش کتاب

اهواز: گلستان - شهر دانشگاهی - کتابفروشی دانشگاه شهید چمران اهواز

تلفاکس: ۰۶۱۱-۳۳۳۱۰۷۲

انتشارات رهنما: خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری (مستاق)

بین فروردین و فخر رازی تلفن: ۰۹۲۷-۶۶۴۰۰۶۶۴ - ۶۶۴۱۶۶۰۴

قیمت به همراه DVD: ۹۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN: 978-600-141-116-8

9 786001 411168

مقدمه ۱

فصل ۱- تاریخچه‌ای از ترجمه‌ی شفاهی ۵

۱-۱: مترجم شفاهی چینی به فارسی ۶

۱-۲: مترجم شفاهی ترکی به فارسی ۷

۳-۱: ترجمه شفاهی فارسی به ترکی ۸

۴-۱: مترجم شفاهی عربی به فارسی ۸

۵-۱: مترجم شفاهی فارسی به رومی ۸

فصل ۲- مصاحبه با پیشگامان مسائل ترجمه‌ی شفاهی در ایران:

دکتر کامبیز محمودزاده ۱۵

فصل ۳- چالش‌های ترجمه‌ی شفاهی در همایش‌ها:

نمونه «سمینار رفع آلودگی تسلیحاتی» ۲۵

۱-۳: مقدمه ۲۵

۲-۳: گونه‌شناسی چالش‌های ترجمه شفاهی در همایش ۲۷

۲-۳. ۱: چالش‌های زمینه‌ای ۲۸

۲-۳. ۲: چالش تنوع زمینه‌های مورد بحث همایش ۲۸

۲-۳. ۳: چالش تنوع لهجه‌های سخنرانان همایش ۲۸

۲-۳. ۴: چالش تنوع زبان و سبب ترجمه‌ها ۳۳

۲-۳. ۵: چالش ترجمه‌ی مفاهیم فرهنگی - سیاسی ۳۴

۲-۳. ۶: چالش فشردگی و حجم زیاد کار همایش ۳۷

۲-۳. ۷: چالش دستمزد مترجم شفاهی همایش ۳۷

فصل ۴- آموزش و طرح درس ترجمه‌ی شفاهی:

- یک برنامه درسی آموزان- محور ۳۹
- ۴-۱: مقدمه ۳۹
- ۴-۲: کلیات برنامه‌ی درسی آموزان - محور ترجمه شفاهی ۴۰
- ۱- گفتار و کلوز ۴۴
- ۲- ترجمه‌ی بیابانی دیداری ۴۴
- ۳- ترجمه‌ی بیابانی مصاحبه ۴۵
- ۴- ترجمه‌ی بیابانی سخنرانی‌های کوتاه ۴۵
- ۵- ترجمه‌ی بیابانی گفتگوهای اجتماعی ۴۵
- ۶- ترجمه‌ی بیابانی بیان سرایی / خاطره‌گویی ۴۶
- ۷- ترجمه‌ی بیابانی شرح توصیف تصاویر ۴۶
- ۸- ترجمه‌ی بیابانی بیان شگفتی و تعجب ۴۶
- ۹- ترجمه‌ی بیابانی بیان تفاسیر و تفسیر ۴۷
- ۱۰- ترجمه‌ی بیابانی مناظره ۴۷
- ۱۱- ترجمه‌ی بیابانی پیشگویی ۴۷
- ۱۲- ترجمه‌ی همزمان شنیداری ۴۷
- ۱۳- ترجمه‌ی همزمان دیداری - شنیداری ۴۸

فصل ۵- ارزشیابی، سنجش و آزمون سازی در ترجمه‌ی شفاهی:

- سنجشگرهای عملیاتی ۵۱
- ۵-۱: کلیات ۵۱
- ۵-۲: مقدمه ۵۴
- ۵-۳: گونه‌های متفاوت آزمون ترجمه‌ی شفاهی ۵۵
- ۵-۳-۱: آزمون تعیین سطح ۵۶

۵-۳: ۲. آزمون‌های تعیین سطح استعداد	۵۶
۵-۳: ۳. آزمون‌های تشخیصی	۵۹
۵-۳: ۴. آزمون‌های سنجش پیشرفت	۵۹
۵-۳: ۵. آزمون‌های سنجش موفقیت	۶۰
۵-۳: ۶. آزمون‌های سنجش توانایی	۶۰
۵-۳: ۷. آزمون‌های دیگر	۶۱
۵-۴: ۱. آزمون‌های معادل در برابر آزمون‌های ذهنی	۶۱
۵-۴: ۲. آزمون‌های معیار - محور در برابر آزمون‌های هنجار - محور	۶۲
۵-۴: ۳. آزمون‌های معادل در برابر آزمون‌های مرحله‌ای	۶۳
۵-۴: ۴. آزمون‌های سرپرست در برابر آزمون‌های معمولی	۶۴
۵-۵: ۵. زمان برگزاری آزمون‌ها	۶۵
۵-۶: ۶. ویژگی‌های بنیادین آزمون‌ها	۶۵
۵-۶: ۱. هدفمندی	۶۶
۵-۶: ۲. روایی	۶۶
۵-۶: ۳. پایایی	۶۷
۵-۶: ۴. کاربرندی	۶۸
۵-۶: ۵. آزمون‌مداری	۶۹
۵-۶: ۶. واقع‌نمایی	۷۰
۵-۶: ۷. شفافیت	۷۰
۵-۶: ۸. امنیت	۷۱
۵-۷: ۱. نمره‌دهی در آزمون ترجمه‌ی شفاهی	۷۲
۵-۷: ۲. گونه‌های نمره‌دهی در آزمون شفاهی	۷۳
۵-۷: ۳. روش جزءنگر (تحلیلی) توصیفی - عددی در آزمون ترجمه شفاهی	۷۴
۵-۷: ۴. مرحله‌ی ایجاد آمادگی (warn-up)	۷۵

- ۷۵ ۷-۵. ۲. ۲: مرحله‌ی آستانه آزمون (level check)
- ۷۵ ۷-۵. ۲. ۳: مرحله‌ی چالش (probes)
- ۷۶ ۷-۵. ۲. ۴: مرحله‌ی پایان (wind-down)
- ۷۶ ۵-۸: فرم ارزشیابی آزمون ترجمه‌ی شفاهی
- ۷۹ ۵-۹: توصیه‌های بیست‌گانه آزمون‌های ترجمه شفاهی

فصل ۶- نقد کتاب:

- ۸۵ «مقارنتی - درباره‌ی ترجمه‌ی شفاهی و دوزبانگی»

فصل ۷- دانسته‌های درباره‌ی ترجمه‌ی شفاهی

پیوست‌ها:

- پیوست ۱- نمونه‌هایی از چکیده‌ی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی با تکیه بر مسائل مرتبط با ترجمه‌ی شفاهی ۹۹
- پیوست ۲- عناوین برخی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مترجمی شفاهی در ایران ۱۰۷
- پیوست ۳- عناوین و چکیده‌ی پاره‌ای مقالات مرتبط با ترجمه‌ی شفاهی ارائه شده در نشریات تخصصی و همایش‌های ایرانی ۱۱۱
- پیوست ۴- لوح فشرده (دی وی دی) همراه: ۱۲۹

منابع ۱۳۱

کارنامه پژوهشی نگارنده ۱۳۵

مقدمه

ترجمه‌ای نیست که کار عملی ترجمه‌ی شفاهی، هزاران سال است در ایران- مانند دیگر نظام‌های - در ایران بوده و هست. در حقیقت، یکی از مهارت‌هایی که از دیرباز، در میان اقوام گوناگون - از بدوی و عشایر و طوایف گرفته تا جوامع مدرن‌تر امروزی- ارتباط میان میهن را به تازگی نگاه داشته، ترجمه‌ی شفاهی سخنان گویندگان در موقعیت‌های ارتباطی گوناگون به کار می‌رود. حتی، برای بیان و مبادله‌ی خواسته‌های افراد ناشنوا و گنگ نیز همواره به‌کار می‌رود. ترجمه‌ی شفاهی (در قالب لب‌خوانی و لب‌گویی) استفاده شده و می‌شود.

تا آنجا که به موقعیت دانشگاهی این موضوع در ایران ارتباط دارد نیز می‌دانیم که از حدود نیم قرن پیش (سال ۱۳۴۹) که رشته‌ی مترجمی اسلامی در دانشگاه‌های کشور دایر گردید، تاکنون این مهارت در قالب ۳ درس ۲ واحدی در سطح کارشناسی ارائه شده است. بدیهی است از همان زمان تاکنون، این درس فراز و فرودهای زیادی را پشت سر گذاشته، که در صفحات بعدی این نوشتار به برخی مصادیق آن اشاره می‌کنیم. در هر حال، به رغم ارزش کاربردی بسیار زیاد این درس در کمک به تفهیم و تفاهم گویشوران در برگردان گفتگوها، مصاحبه‌ها، سخنرانی‌ها، سمینارها و ... نظر می‌رسد متأسفانه طرح و بیان مسائل مربوط به «آموزش»، «سنجش»، «پژوهش» و «گسترش» زمینه‌های فعالیت آن از بازتاب مناسبی در سطح محافل دانشگاهی، نشریات تخصصی مرتبط با ترجمه، گردهمایی‌های مرتبط با ترجمه‌شناسی و زبان‌شناسی برخوردار نبوده است. نتیجه‌ی چنین وضعیتی، کمبود منابع و ادبیات مرتبط با آن در کشور ماست.

با این همه استادان، طی دو سه دهه‌ی اخیر کارهایی اندک، ولی بسیار ارزشمند، از سوی دو سه تن از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، بویژه توسط گروه‌های «زبان‌شناسی» و «ترجمی» در دانشگاه علامه طباطبایی تهران (به عنوان مثال، دکتر سیدعلی میرعمادی و دکتر کامبیز محمودزاده) صورت گرفته که قطعاً این آثار اندک توانسته زیربنایی محکم و استوار برای این رشته در کشور فراهم آورد. به گواه اسناد و مدارک موجود، حقیقت آن است که در سطح کشور ما، تاکنون پژوهش در مورد این رشته‌ی دانشگاهی، و تلاش در راستای آموزش «سامانمند» و «علمی» این دروس قطعاً وامدار کوشش‌های دکتر کامبیز محمودزاده (متولد ۱۳۳۱ تهران) است. از جنبه‌ی آموزشی، دکتر محمودزاده اکنون بیش از ۳۰ سال است که در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، رشته‌ی مترجمی، دست اندرکار آموزش ترجمه‌ی شفاهی به زبان‌آموزان بوده است. و در عین حال تلاش‌های قلمی خود را یکسره وقف تحقیق در زمینه‌ها و جوانب گوناگون تئوریک و تطبیقی این مهارت کرده است. در این مورد، می‌توان به انجام پایان‌نامه‌های مفصلی که اساساً بر پایه مترجمی زبان انگلیسی اشاره کرد که با راهنمایی ایشان صورت گرفته است، رافعی، دکتر محمودزاده تنها استاد رشته‌ی مترجمی زبان انگلیسی است که تقریباً تمامی آثار قلمی وی، اعم از مقاله و کتاب، به کندوکاو در چند و چون مسائل مربوط به ترجمه‌ی شفاهی اختصاص یافته است.

در هر صورت، هدف عمده‌ی این مجموعه تالیفات بهبود وضعیت رشته (یا درس) ترجمه‌ی شفاهی و توانایی افراد درگیر در آموزش و یادگیری آن است. البته، می‌دانیم که بهبود عملی وضعیت این درس مستلزم گسترش روابط سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی کشور با جهان خارج، بویژه جهان انگلیسی‌زبان است. چرا که زبان طبعاً در خلاء رشد نمی‌کند، بلکه در تعامل با گویشوران دیگر زبان‌هاست که توانایی‌های بالقوه‌ی گویشوران به بالفعل تبدیل می‌شود.

و اما در مورد مطالب این مجموعه: اولین مطلب، تاریخچه‌ای است بسیار کوتاه از ترجمه‌ی شفاهی در درازنای تاریخ جهان و ایران. مطلب دوم، مصاحبه نگارنده است با جناب آقای دکتر محمودزاده درباره‌ی جنبه‌های گوناگون قضایای مرتبط با ترجمه‌ی

شفاهی؛ مسائل نظری و عملی، داخلی و خارجی، شخصی و عمومی. این مصاحبه‌ی اینترنتی، در قالب ۱۶ سؤال کتبی صورت گرفته که برای مصاحبه‌شونده فرستاده شده، و ایشان نیز به همان ترتیب پاسخ‌ها را ارسال نموده‌اند. تنوع پرسش‌ها به گونه‌ای طراحی شده که امیدوارم هم باعث جلب رضایت کارشناسان موضوع و هم خوانندگان غیر متخصص، ولی علاقه‌مند به مسائل مرتبط با ترجمه شفاهی، بشود.

گف بعداً با عنوان «چالش‌های ترجمه‌ی شفاهی در همایش‌ها: نمونه «سمینار رفع نودگی تسلیحاتی»، در حقیقت بازگویی یک تجربه‌ی شخصی نگارنده در انجام ترجمه‌ی شفاهی. یک همایش است که امیدوارم تبیین و تشریح آن خاطرات و تجارب بتواند ای علاقه‌مندان این رشته قابل استفاده باشد. مقاله‌ی بعدی این مجموعه، مقاله‌ای است به عنوان «آموزش و طرح درس ترجمه‌ی شفاهی: یک برنامه‌ی درسی آموزان-محور» که در نوع خود در ایران تاکنون هم‌تا نداشته است. پس از آن نیز مقاله‌ای دیگر با عنوان «ارزیابی سنجش و آزمون‌سازی در ترجمه‌ی شفاهی: سنجشگرهای عملیاتی» ارائه گردید. این مباحث با چالش‌برانگیز را مدنظر قرار دهد.

مطلب بعدی، نقدی است از این صاحب‌قلم بر کتاب «مقالاتی چند درباره‌ی ترجمه‌ی شفاهی و دوزبانگی» نوشته‌ی دکتر محمدرضا... با توجه به اینکه کتاب پیشگفته، به طور گسترده به مسائل مرتبط با ترجمه‌ی شفاهی پرداخته است، از این رو امید می‌رود این نیم نگاه بر کتاب مذکور بتواند هم نوشتار در راستای تبیین مسائل و زوایای گوناگون این رشته‌ی کمتر شناخته شده تلقی گردد، و هم راهنمای دینی به زحمات مؤلف گرامی آن به حساب آید.

موضوع مقاله‌ی بعدی با عنوان «دانستنی‌هایی درباره‌ی ترجمه‌ی شفاهی»، عبارت است از راهنمایی دانشجویان و علاقه‌مندان این رشته در راستای تماس با نشریات تخصصی، شرکت در همایش‌های بین‌المللی، مراجعه به وبگاه‌های مربوطه، وضعیت اشتغال مترجمان شفاهی، الزامات منطقی موفقیت در این زمینه و مانند آنها.

مطلب بعدی با عنوان پیوست ۱، عبارت است از «چهار نمونه چکیده پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد» که از نظر موضوعی مربوط به مسائل ترجمه‌ی شفاهی می‌باشند و

امیدوارم بتواند از نظر روش‌شناسی تحقیق در این زمینه برای علاقه‌مندان سودمند باشد. پس از آن، پیوست ۲ «عناوین برخی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مرتبط با ترجمه‌ی شفاهی در ایران» را ارائه می‌دهد و پس از آن نیز در پیوست ۳ «عناوین و چکیده‌ی پاره‌ای مقالات مرتبط با ترجمه‌ی شفاهی ارائه شده در نشریات تخصصی و همایش‌های ایرانی» درج گردیده‌اند.

در پایان در پیوست ۴، ابتدا در قسمت الف، گزارش دیداری- شنیداری «همایش مع آلودگی تسلیحاتی» ارائه می‌گردد- که این اقدام در این رشته، برای نخستین بار در کشور انجام می‌گیرد تا نحوه‌ی کار و مشکلات عملی مترجمان شفاهی بصورت عینی دیده شود و مورد ارزیابی قرار گیرند. ضمناً در پیوست ۴ ب نمونه‌های عینی بسیار روشنی از سطح آموزش و پژوهش‌های ترجمه شفاهی (در سطوح مختلف) معرفی می‌شود که هم مددسان هم هنرآموزان ترجمه شفاهی می‌توانند بر اساس توضیحات بخش ۴ از آنها در سطوح آموزشی استفاده نمایند. زحمت تدوین این آموزان‌ها را دانشجوی گرامی آقای هاشم جلیلی پذیرا شدند که در اینجا از ایشان سپاسگزاری می‌شود.